

Broj: 03-23.1-124-07/21
Sarajevo, 24.05.2021.

PRIMLJENO:		31-05-2021	
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
03/3	50-18	1108	21

PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
Zajednička komisija za ekonomske reforme i razvoj
N/r sekretara

Predmet: Informacija o perspektivama za Bosnu i Hercegovinu 2021-2023. godine,
dostavlja se

Poštovani,

Direkcija za ekonomsko planiranje Vijeća ministara Bosne i Hercegovine (DEP) je pripremila **Informacija o perspektivama za Bosnu i Hercegovinu 2021-2023. godine.**

Navedeni materijal se dostavlja radi informiranja.

S poštovanjem,

DIREKTOR

Zoran Zeljko

U prilogu:
- kao u tekstu

**Informacija o perspektivama za Bosnu i Hercegovinu
2021 - 2023. godine**

Sadržaj

Uvod.....	3
1. Ekonomski rast.....	4
2. Industrijska proizvodnja.....	6
3. Tržište rada.....	8
4. Cijene.....	9
5. Bankarski sektor.....	10
6. Platni bilans.....	11
7. Vanjsktrgovinska razmjena.....	12
8. Strana direktna ulaganja.....	14
Skraćenice.....	16

Uvod

Informacija o perspektivama za Bosnu i Hercegovinu 2021 – 2023. godine, je dokument koji daje jesenji preliminarni pregled predviđanja najznačajnijih ekonomskih kretanja u Bosni i Hercegovini. Direkcija za ekonomsko planiranje je pripremila ovaj dokument na osnovu analiza kretanja ekonomskih trendova Bosne i Hercegovine, uzimajući u obzir međunarodne faktore koji utiču na ekonomski razvoj naše zemlje.

Ovo je analitički dokument koji je napravljen za potrebe rada Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i zasnovan je na zvaničnim podacima statističkih sistema i agencija u Bosni i Hercegovini.

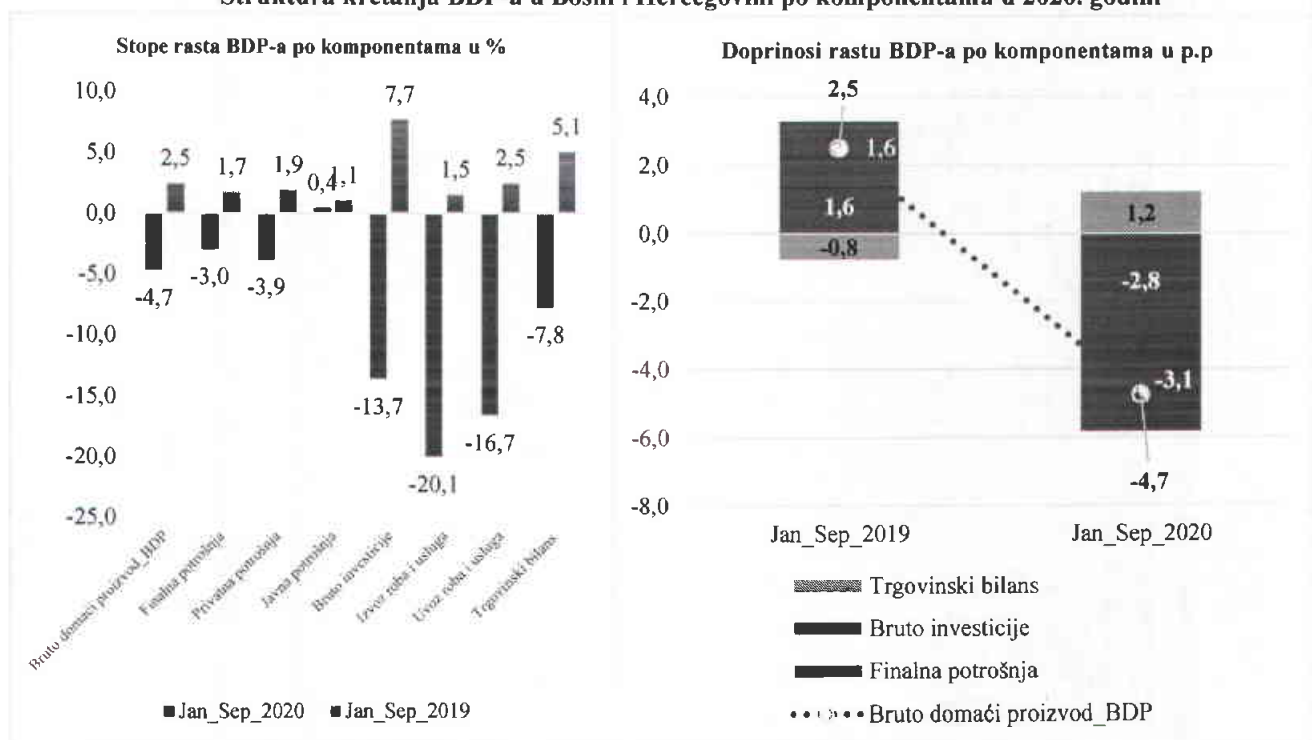
Ekonomski rast u 2020. godini

2020. godinu u potpunosti je obilježilo širenje globalne pandemije virusa Covid 19 u svijetu koja je pored negativnih posljedica za javno zdravlje imala i izrazito nepovoljan utjecaj na ekonomska kretanja. Tako je usljed širenja globalne pandemije i povremenih uvođenja zaključavanja ekonomija „lockdown“ došlo do značajnog pada globalnog BDP-a koji je prema posljednjim procjenama MMF-a iznosio oko 3,5% u odnosu na prethodnu godinu, dok je ekonomski pad na nivou zemalja EU27 iznosio oko 6,5%. Ako se ima u vidu da ekonomska kretanja u vanjskom okruženju predstavljaju glavnu strukturnu odrednicu privrednih kretanja u Bosni i Hercegovini pad BDP-a u zemlji je bio prilično očekivan. Ekonomska kriza u Bosni i Hercegovina se manifestovala istovremenim padom kakao agregatne ponude tako i agregatne tražnje što je osnovno obilježije negativnog utjecaja virusa Covid 19 na ekonomska kretanja u zemlji. Tako se na osnovu trenutno raspoloživih preliminarnih podataka BHAS-a (za 9 mjeseci) procjenjuje da je Bosna i Hercegovina zabilježila pad BDP-a od oko 4,7% u odnosu na isti period prethodne godine. Ovaj pad BDP-a posljedica je pada privatne potrošnje od oko 4% i investicija od oko 15% u odnosu na prethodnu godinu.

Pored pada ekonomske aktivnosti u okviru komponenti domaće tražnje, tokom 2020. godine došlo je do značajnog smanjenja u okviru vanjskotrgovinske razmjene koja je smanjena za oko 20% pri čemu je pad ukupnog izvoza iznosio oko 20% a uvoza od oko 17% u odnosu na isti period prethodne godine.

EK u svom ljetnom izdanju iz jula 2020. godine „European Economic Forecast Summer 2020“ godine predviđa pad BDP-a u zemljama EU od 8,3%, pri čemu očekivanja smanjenja BDP-a po zemljama iznose: Njemačka 6,3%, Italija 11,2%, Austrija 7,1%, Hrvatska 10,8% i Slovenija 7,0%. Ako se ima u vidu da su ekonomska kretanja u EU i navedenim zemljama u prošlosti predstavljala glavnu strukturalnu determinantu ekonomskih kretanja u Bosni i Hercegovini (proizvodnja, potrošnja i vanjskotrgovinska razmjena) može se konstatovati da će posljedice ovih dešavanja na ukupna privredna kretanja u zemlji biti veoma nepovoljna. Tako se na osnovu dosadašnjih ekonomskih trendova u zemlji i privrednih kretanja u međunarodnom ekonomskom okruženju prema projekcijama DEP-a BiH na kraju godine u Bosni i Hercegovini može očekivati pad BDP-a od preko 3%.

Struktura kretanja BDP-a u Bosni i Hercegovini po komponentama u 2020. godini

Izvor: BHAS

Projekcije kretanja BDP-a za period 2021-2023. godina

Ključno uporište za ekonomska kretanja u Bosni i Hercegovini u periodu 2021-2023. godina predstavljat će kretanja privredne aktivnosti u eksternom okruženja i razvoj situacije koja je vezana za globalnu pandemiju virusa Covid-19. Pored ovih eksternih dinamika bitnu determinantu u generiranju ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini tokom ovog perioda predstavljat će interne dinamike kroz implementaciju strukturalnih reformi u zemlji.

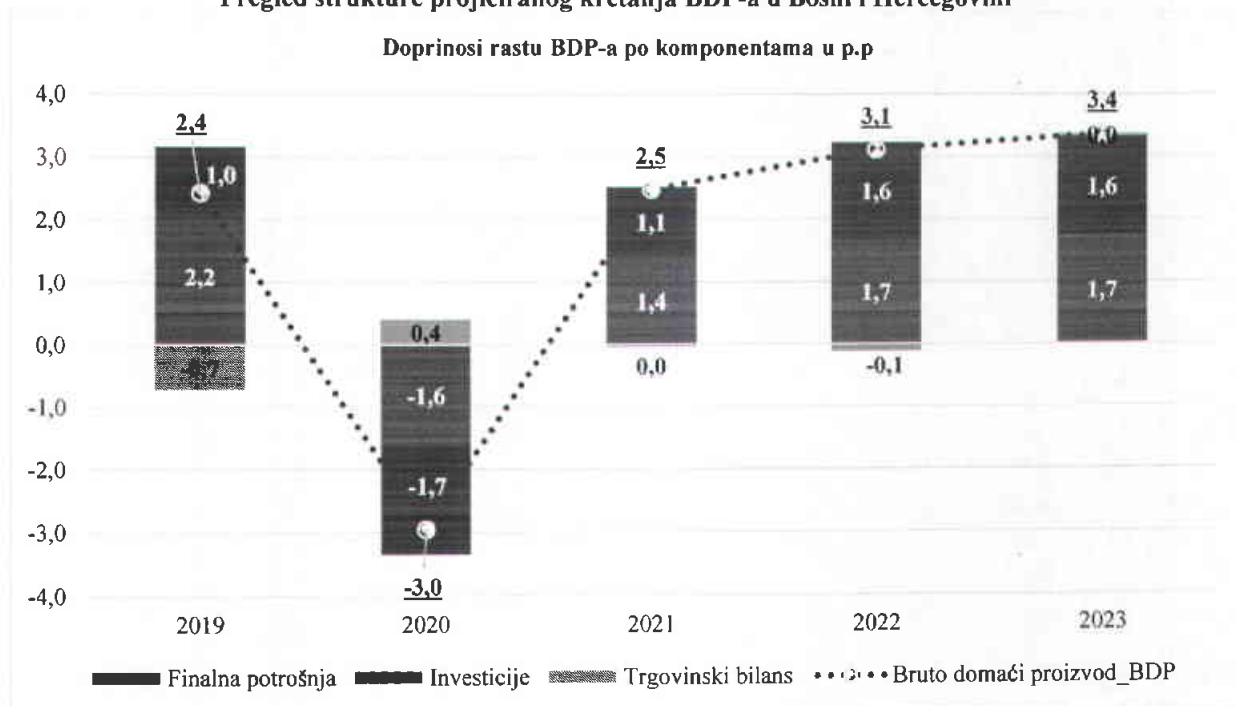
Kada su u pitanju glavni trgovinski partneri Bosne i Hercegovine, projicirane stope ekonomskog rasta u 2021. godini iznose: Njemačka 5,3%, Italija 6,1%, Austrija 5,6%, Hrvatska 7,5% i Slovenija 6,1%. S tim u vezi, projekcije DEP-a za srednjoročni vremenski period glavno uporište imaju u projekcijama navedenih međunarodnih institucija i zasnovane su na pretpostavci poboljšanja epidemiološke situacije, što bi stabiliziralo ekonomske prilike u zemlji i inostranstvu u narednom periodu.

S toga, preduslov realizacije navedenih projekcija predstavlja prevazilaženje novonastalih okolnosti

u što kraćem roku, poboljšanje međunarodnog ekonomskog okruženja kao i implementacija kako interventnih tako i strukturalnih reformi u zemlji kako bi se ojačao doprinos internih dinamika u ekonomskom rastu u Bosni i Hercegovini. Pod pretpostavkom materijalizacije navedenih okolnosti prema projekcijama DEP-a BiH u periodu 2021-2023. godina u Bosni i Hercegovini se očekuje postepeni oporavak ekonomskog rasta sa prosječnom stopom rasta BDP-a od oko 3% na godišnjem nivou (2021: 2,5%, 2022: 3,1% i 2023: 3,4%). Pretpostavlja se da bi ključni oslonac ekonomskog rasta tokom ovog perioda trebala predstavljati domaća tražnja kroz povećanje privatne potrošnje i investicija. S druge strane, stabilno eksterno okruženje uz unaprijeđenje industrijske baze i podizanje konkurentnosti u zemlji predstavljaju preduslov poboljšanja vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom.

Pregled strukture projiciranog kretanja BDP-a za period 2020-2023. godinu prikazan je na grafikonu ispod.

Pregled strukture projiciranog kretanja BDP-a u Bosni i Hercegovini

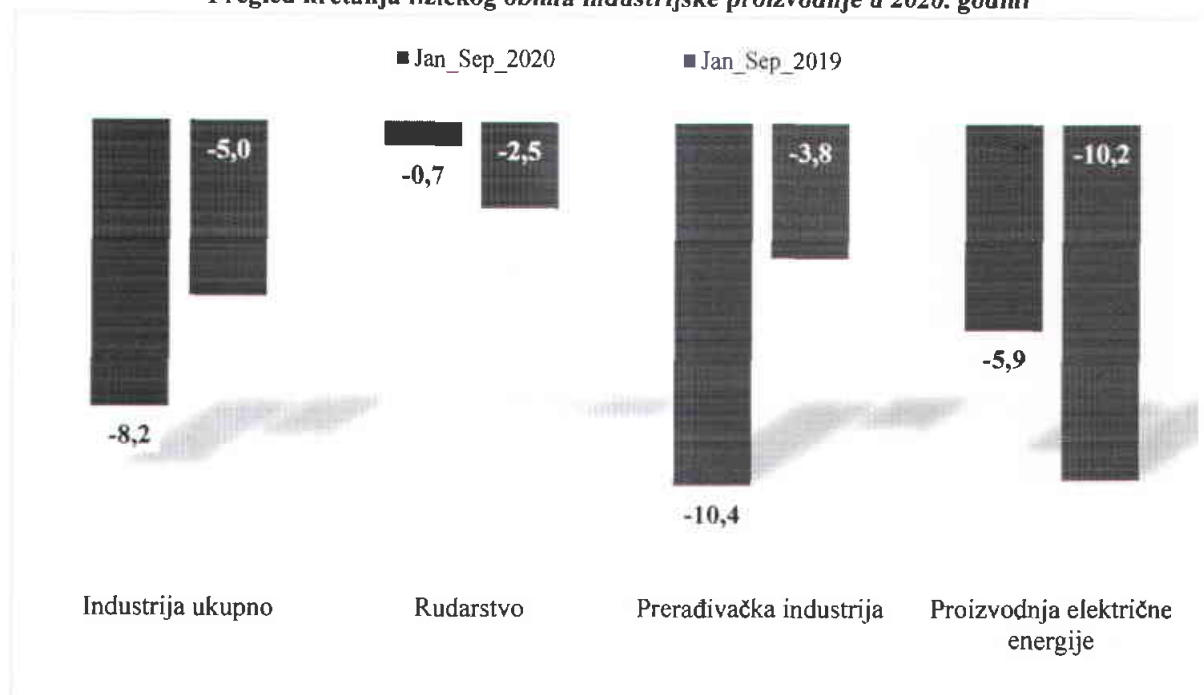
Industrijska proizvodnja za 2020. godinu

Čak i prije izbijanja ekonomsko krize izazvane širenjem globalne pandemije virusa Covid 19 u okviru industrijske proizvodnje primjetene su bile određene slabosti koje su se manifestovale samnjenjem fizičkog obima industrijske proizvodnje u 2019. godini od oko 5%. Tako da je širenje pandemije Covid 19 samo dodatno oslabilo strukturu i pokazalo sve ranjivosti industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini. Prema trenutno raspoloživim preliminarnim podacima BHAS-a za period januar-septembar 2020. godine Bosna i Hercegovina je zabilježila pad fizičkog obima industrijske proizvodnje od 8,2% u odnosu na isti period prethodne godine. Ako se kretanje fizičkog obima industrijske proizvodnje posmatra po sektorima vidljivo je da pad proizvodnje posljedica dvocifrenog smanjenja proizvodnje u okviru prerađivačke industrije od 10,4% u odnosu na isti period prethodne godine. Ovaj pad proizvodnje je prilično razumljiv ako se ima u vidu struktura prerađivačke industrije u Bosni i Hercegovini koja je prilično izvozno orijentisana

i našla se na direktnom udaru usljed širenja pandemije Covid-19. Tako su najznačajnija smanjenja proizvodnje registrirana u okviru izvozno orijentiranih grana gdje su registrirane dvocifrene stope pada proizvodnje.

Pored pada proizvodnje u prerađivačkoj industriji tokom posmatranog perioda pad proizvodnje je zabilježen i u okviru sektora za proizvodnju električne energije koji je iznosio oko 6% u odnosu na isti period prethodne godine, dok je sektor rudarstva stagnirao sa registriranim stopom od -0,7%. Imajući u vidu ranije navedena međunarodna kretanja i strukturalnu kompoziciju industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini na kraju 2020. godine se može očekivati pad fizičkog obima industrijske proizvodnje. Pregled kretanja fizičkog obima industrijske proizvodnje za period januar-septembar 2020. godine prikazan je na grafikonu ispod.

Pregled kretanja fizičkog obima industrijske proizvodnje u 2020. godini

Izvor: BHAS

Projekcija kretanja industrijske proizvodnje za period 2021-2023. godina

Kretanje fizičkog obima industrijske proizvodnje u srednjem roku pored internih dinamika-restrukturiranja ekonomije, zavistit će i od privrednih kretanja na tržištima glavnih trgovinskih partnera kao što je to bio slučaj i u dosadašnjem periodu. Ukoliko posljedice novonastalih okolnosti (pandemija Covid-19) budu sanirane u kraćem roku tokom ovog perioda u Bosni i Hercegovini se može očekivat osjetniji ekonomski napredak u okviru kojeg bi dešavanja u industrijskoj proizvodnji trebala imati centralnu ulogu. Pored povoljnih eksternih prilika u ovom srednjoročnom vremenskom okviru se očekuje i značajniji utjecaj internih dinamika u funkciji jačanja industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini.

Naime, tokom ovog perioda očekuje se da bi reformske mjere na unaprjeđenju poslovnog ambijenta koje provode nadležne institucije u Bosni i Hercegovini trebale polučiti mjerljive rezultate. Poboljšanje poslovnog ambijenta trebalo bi rezultirati povećanjem investicionih ulaganja (domaćih i inostranih), veću iskorištenost postojećih i pokretanje novih kapaciteta, povećanje broja zaposlenih i jačanje konkurentske pozicije proizvođača u Bosni i Hercegovini kako na domaćem tako i na inostranim tržištima. Imajući u vidu sve navedene okolnosti tokom ovog perioda očekuje se da bi Bosna i Hercegovina u periodu 2021-2023. godina trebala ostvarivati nešto više stope rasta fizičkog obima industrijske proizvodnje.

Tržište rada 2020 - 2023. godine

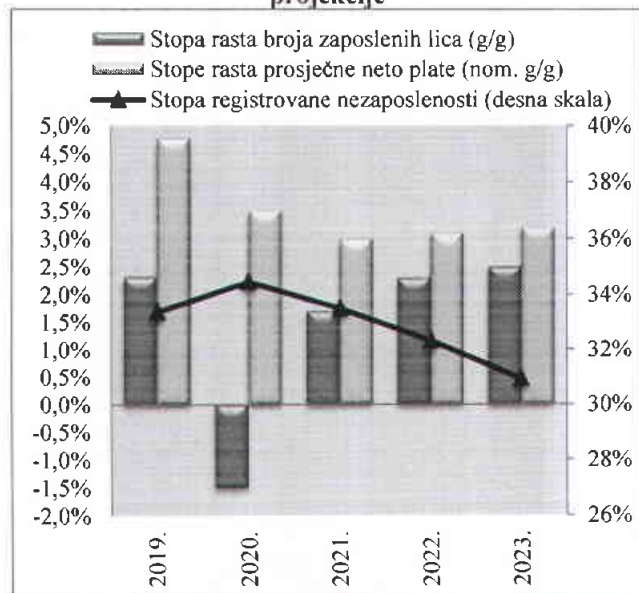
Na osnovu raspoloživih podataka o broju zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini primjetno je da je pandemija virusa COVID-19 imala uticaja na tržište rada u 2020. godini. Broj zaposlenih lica u periodu I-IX 2020. godine je smanjen za 1% g/g. Najznačajnije smanjenje broja zaposlenih lica bilo je u području djelatnosti prerađivačke industrije, trgovine na veliko i malo, ugostiteljstva i hotelijerstva. Istovremeno broj registrovanih nezaposlenih lica u Bosni i Hercegovini je smanjen za 0,3% g/g. Prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini u periodu I-IX 2020. godine iznosila je 950 KM i veća je nominalno za 3,8% g/g uz brži realni rast zbog deflacije (4,7%).

Izrada srednjoročnog scenarija 2021-2023. godine u oblasti tržišta rada bazirana je na očekivanom ekonomskom rastu i njegovim osnovnim komponentama u posmatranom periodu od strane DEP-a, odnosno na nivou potražnje, trgovine i investicija (detaljnije opisano u poglavlju o ekonomskom rastu). Evropska komisija (u daljem tekstu EK) u svojim proljetnim projekcijama predviđa u 2021. godini rast broja zaposlenih lica u EU od 3,3% g/g. Time se u 2021. godini očekuje niža stopa nezaposlenosti u EU 27 u poređenju sa prethodnom godinom od 7,9% koja je prema istim predviđanjima u 2020. godini iznosila 9%. Prema projekcijama DEP-a u 2021. godini se očekuje pozitivan ekonomski rast u Bosni i Hercegovini.

Pored toga, rast obima investicija i trgovine bi se trebao odraziti na broj zaposlenih lica naročito u sektorima koji su i prethodnih godina zapošljavali najviše lica u Bosni i Hercegovini. Uz bolje poslovne prilike u oblasti industrije, trgovne ali i pojedinih uslužnih djelatnosti stvorili bi se realni uslovi za ponovni (postepeni) rast broja zaposlenih lica u posmatranim djelatnostima. Kao i prethodnih godina prije krize, očekuje se da bi doprinos rastu broja zaposlenih mogao biti manji u javnom sektoru u odnosu na ostala područja djelatnosti. Pored toga, broj zaposlenih lica u oblasti uslužnih djelatnosti koje su u prethodnoj godini bile pogođene krizom mogao bi se postepeno uvećavati. Uz bolju poslovnu klimu, očekuje se povećanje broja zaposlenih lica u periodu 2021-2023. godine od 1,7-2,5% g/g uz smanjenje broja nezaposlenih lica, kao i nominalni rast neto plata od 3%-3,2% g/g (uz sporiji realni rast zbog inflacije).

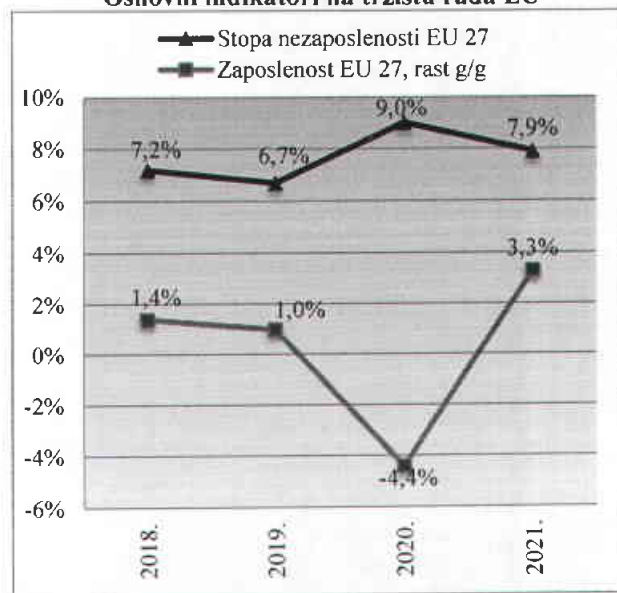
Međutim, pretpostavljeni rizici će bitno determinisati kretanja na tržištu rada. Ekstenzija trenutnih dešavanja povodom COVID-19 (kao i vrijeme početka vakcinacije) bi se mogla loše odraziti na ekonomiju Bosne i Hercegovine a potom i tržište rada. Uz niži ekonomski rast od pretpostavljenog broj zaposlenih lica bi mogao biti niži od očekivanog. Pored toga, smanjenje radne snage (migracije) i stepen implementacije planiranih strukturnih reformi mogao bi uticati na dešavanja na tržištu rada.

Indikatori na tržištu rada Bosni i Hercegovini, projekcije

Izvor: BHAS, DEP projekcija za period 2020-2023. godine

Osnovni indikatori na tržištu rada EU

Izvor: European Economic Forecast, proljeće 2020

Cijene 2020 - 2023. godine

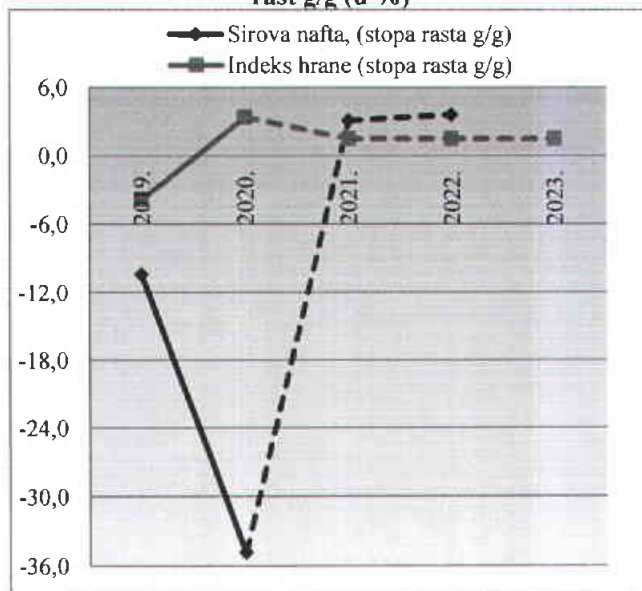
Prema podacima BHAS-a u Bosni i Hercegovini u 2020. godini je registrovana deflacija od 1% g/g. Najznačajnije smanjenje cijena bilo je u odjeljku prevoza te odjeljku odjeće i obuće. U odjeljku prevoza cijene su u posmatranom periodu smanjene za 8,6% g/g uslijed smanjenje cijena sirove nafte na svjetskom tržištu. Cijene u odjeljku odjeće i obuće bile su niže za 10% g/g. Suprotno, najbrži rast cijena u posmatranom periodu bio je u odjeljku alkoholnih pića i duvana (4,5% g/g) zbog nastavka je harmonizacije akcizne politike na cigarete i duvan sa politikom akciza u EU. Cijene hrane, kao najvećeg odjeljka u CPI indeksu, u posmatranoj godini su bile veće za 1% g/g, dok su istovremeno cijene u odjeljku stanovanja, vode, el. energije, plina i dr. energenata bile niže za 0,4% g/g.

Projekcije inflacije u Bosni i Hercegovini u periodu 2021-2023. godine su zasnovane na promjenama cijena sirove nafte na svjetskom tržištu, cijenama hrane, akcizama na određene proizvode, cijenama komunalija i sl. U 2021. godini EK u svojim ljetnim projekcijama očekuje rast inflacije u EU od 1,3% (u eurozoni 1,1%). Istovremeno cijena sirove nafte bi mogla biti veća za 3,1% g/g i iznositi 43,1 \$/barelu. Slične projekcije o cijenama sirove nafte predstavio je MMF (3,8% rast cijena sirove nafte), dok ECB previđa rast cijena nafte oko 11% g/g.

Takođe, prema projekcijama Svjetske banke indeks hrane bi u 2021. godini mogao imati umjeren rast. Pored toga, za projekcije inflacije u Bosni i Hercegovini uzeto je u obzir moguće nastavak sprovođenja akcizne politike na cigarete i duvan za 2021. godinu. Uz pretpostavku o stabilnim cijenama komunalija i hrane u Bosni i Hercegovini se može očekivati inflacija do 1,2% u 2021. godini. Projekcije inflacije za period 2022-2023. godine takođe su bazirane na podacima relevantnih međunarodnih institucija. Prema osnovnom scenariju ECB (septembarske projekcije) u 2022. godini može se očekivati nešto brži rast inflacije od 1,3% g/g u eurozoni, pri čemu bi cijena sirove nafte mogla biti viša za 3,6% g/g i iznositi 49,2 \$/barelu. Pored spoljnih faktora, za projekcije inflacije uzete su u obzir relativno stabilne cijene hrane i komunalija, pa se u Bosni i Hercegovini u periodu 2022-2023. godine se može očekivati inflacija oko 1,3%-1,4%.

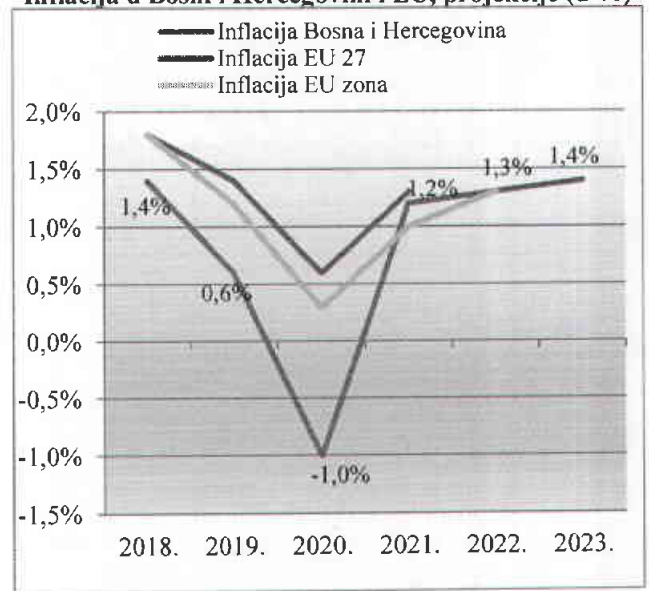
Pretpostavljeni nivo inflacije će determinisati identifikovani rizici. Ukoliko bi cijene sirove nafte i hrane bile drugačije od pretpostavljenih u osnovnom scenariju to bi se odrazilo na ukupan nivo cijena u Bosni i Hercegovini. Pored toga, promjena cijena domaćih faktora koji određuju inflaciju (akcize na pojedine proizvode, cijene komunalija i sl.) determinisće nivo cijena u Bosni i Hercegovini.

Cijene sirove nafte i hrane na svjetskom tržištu, rast g/g (u %)

Izvor: Svjetska banka (za hranu), EK i ECB (za naftu)

Inflacija u Bosni i Hercegovini i EU, projekcije (u %)

Izvor: EK projekcije, ljeto 2020, ECB, septembar 2020; istorijski podaci BHAS, DEP projekcije za 2021-2023. godine

Bankarski sektor 2020. – 2023.

Smanjenje ekonomske aktivnosti u svijetu i zemljama okruženja dovelo je do smanjenja ukupnog iznosa depozita i kredita.

Ukupni krediti

Do kraja 2020. godine ukupni krediti su ostvarili negativnu stopu rasta od 2% g/g (na kraju 2019. godine stopa rasta je bila 6,6% g/g) te je ukupna kreditna suma iznosila 20,35 mlrd. KM. To predstavlja usporavanje kreditne aktivnosti u odnosu na kraj prošle godine za -8,65 p.p. Krediti nefinancijskim poduzećima imali su iznos od 9,13 mlrd KM i negativnu stopu rasta od 4,2% g/g. Krediti plasirani stanovništvu na kraju 2020.godine su također ostvarili negativnu stopu rasta od 0,8% g/g i iznos od 9,9 mlrd. KM.

Neizvjesnost pri procjeni jačine i trajanja pandemije u svijetu preslikava se na procjenu daljnjeg rada bankarskog sektora, kako plasmana tako i povrata kreditnih plasmana. U sljedećoj 2021. godini usljed produženja trajanja pandemije došlo bi do nešto usporenijeg oporavka kreditne aktivnosti sa projiciranom stopom od 2,5% g/g. U 2022. godini bi ponovo došlo do nešto bržeg rasta kreditne aktivnosti sa stopom od 4,5% g/g, te u 2023. godini rast sa stopom od 6,0% g/g.

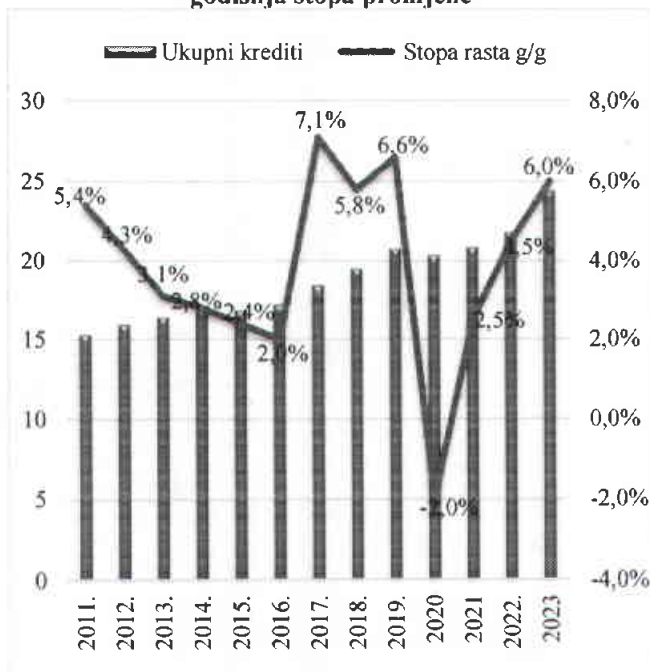
Ukupni depoziti

Ukupni depoziti su na kraju 2020. godine imali iznos od 24,98 mlrd. KM. U poređenju sa krajem 2019.godine došlo je do usporavanja rasta depozita za -4,6 p.p te je ostvarena stopa rasta od 4,9% g/g. Depoziti stanovništva su dostigli iznos od 13,76 mlrd KM i rast od 3,9% g/g dok su depoziti nefinancijskih poduzeća imali iznos od 6,26 mlrd. KM i stopu rasta od 12,6% g/g. U 2021. godini se očekuje nastavak negativnog utjecaja pandemije tako da se može očekivati umjeren rast depozita, uz stopu od 5,8% g/g.

Nakon toga očekuje se stabilizacija ekonomskih prilika i značajniji gospodarski rast koji će se odraziti i na bolje rezultate rada bankarskog sektora. Ukupna količina depozita bi u 2022. godini rasla po stopi 8,5% g/g te u 2023. godini po stopi od 9,0% g/g.

Rizici se ogledaju u neizvjesnosti u pogledu trajanja mjera povezanih sa pandemijom i pogoršanje ekonomskih prilika u državama Europske Unije.

Ukupni krediti (u mlrd. KM, na kraju razdoblja) i godišnja stopa promjene

Izvor: Dep procjena

Ukupni depoziti (u mlrd. KM, na kraju razdoblja) i godišnja stopa promjene

Izvor: Dep procjena

Platni bilans Bosne i Hercegovine

Usljed zabilježenih nepovoljnih kretanja u vanjskotrgovinskoj razmjeni i platnom bilansu zemlje, što je dobrim dijelom uzrokovano pojavom pandemije Covid-2019 i njenih posljedica na ekonomske aktivnosti u zemlji i inostranstvu došlo je do rasta deficita tekućeg računa.

Prema zvaničnim podacima iz platnog bilansa Bosne i Hercegovine za tri kvartala te na bazi projekcija DEP-a za četvrti kvartal u 2020. godini može se očekivati rast deficita tekućeg računa Bosne i Hercegovine za 23%¹ (deficit bi se nominalno kretao oko 1,5 milijarde KM).

Ovaj porast deficita tekućeg računa bi prvenstveno bio uzrokovan kretanjem deficita vanjske trgovine (roba i usluga), odnosno padom nominalnog uvoza za 9,2% te padom nominalnog izvoza za 11% (g/g). Prema zvaničnim podacima i na bazi projekcija DEP-a mogao bi se očekivati pad tekućih neto priliva novca iz inostranstva u 2020. godini od skoro 13%.

Pretpostavke za platni bilans 2021.-2023.

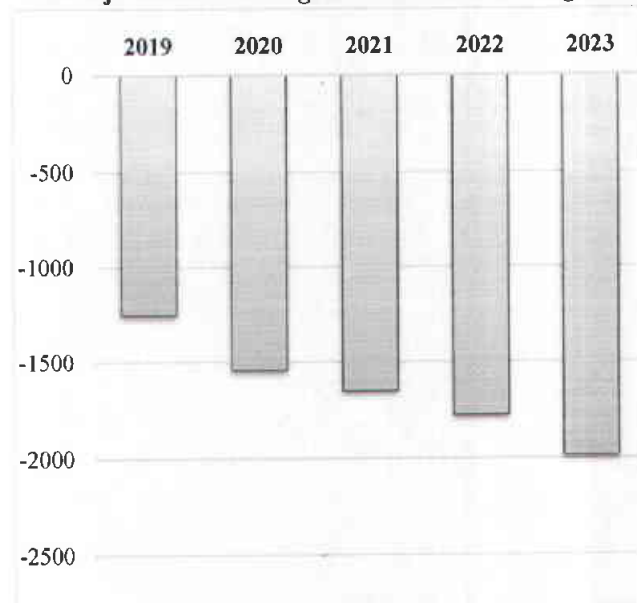
Na bazi projekcija DEP-a u 2021. godini deficit tekućeg računa iznosio bi oko -4,6% (kao udio u BDP-u), dok bi se u 2022. i 2023. godini moglo očekivati da ostane na približom istom nivou (u 2022.godini -4,7% BDP-a, u 2023.godini -5,1% BDP-a).

Na osnovu projekcija DEP-a u 2021. godini bi se mogao očekivati nominalni rast vanjskotrgovinskog deficita od 2,2% (uz rast uvoza od 5,8% te porast izvoza za 7,2%).

U periodu 2022.-2023. godina očekivani nominalni rast vanjskotrgovinskog deficita kretao bi se u intervalu od 2,9-4,7%, kao rezultat porasta stope uvoza (6,9-8,1%) i rasta stope izvoza (8,5-9,4%). Očekuje se da bi tekući neto prilivi iz inostranstva u 2021. godini mogli nominalno ostati isti kao i u 2020.godini, dok bi u periodu 2022-2023. godina, nominalna stopa rasta iznosila između 0,7% i 1,3%.

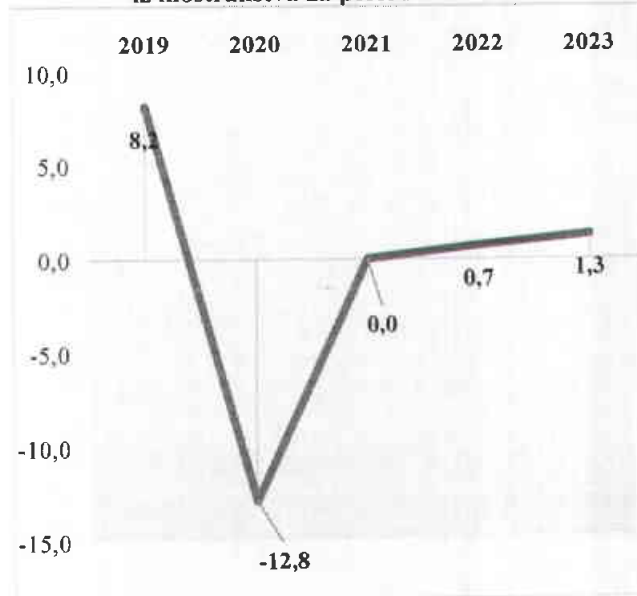
Obzirom da je jako teško procijeniti izvore finansiranja deficita tekućeg računa može se očekivati da će deficit tekućeg računa i dalje biti finansiran prilivima finansijskih sredstva iz inostranstva (najvećim dijelom kroz strane direktne investicije i trgovinske kredite te kroz eventualna nova zaduživanja na međunarodnom finansijskom tržištu).

Kretanje deficita tekućeg računa Bosne i Hercegovine

Izvor: CBBiH i projekcije DEP-a

Kretanje stope rasta/pada neto tekućih priliva iz inostranstva za period 2019-2023

Izvor: CBBiH i projekcije DEP-a

Vanjskotrgovinska razmjena u 2020. godini

Opšte poznata činjenica je da Bosna i Hercegovina u vanjskotrgovinskom smislu prilično zavisi od ekonomskih kretanja u zemaljama EU, obzirom da skoro 75% izvoza roba plasira na tržišta zemalja EU, dok se s druge strane oko 60% uvoza snadbijeva iz EU. S toga, ekonomska kretanja u okviru ovih zemalja uz nivo proizvodnje u okviru domaćeg proizvođačkog sektora skoro u potpunosti determinišu kretanja vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom. Tako je slabljenje ekonomske aktivnosti u zemljama EU usljed širenja globalne pandemije virusa Covid 19 dovelo do slabljenja izvozne tražnje što se manifestovalo smanjenjem proizvodnje u prerađivačkoj industriji i slabljenjem vanjskotrgovinske robne razmjene u Bosni i Hercegovini u 2020. godini. Prema preliminarnim podacima BHAS-a (statistika nacionalnih računa), Bosna i Hercegovina je u periodu januar-septembar 2020. godine zabilježila pad ukupne vanjskotrgovinske robne razmjene za oko 20% u odnosu na isti period prethodne godine, što je posljedica pada ukupnog izvoza od oko 20% i istovremenog robnog uvoza od skoro 16,7%.

S druge strane, ako se podaci o vanjskotrgovinskoj robnoj razmjeni posmatraju na kvartalnom nivou može se zaključiti da je tokom K3 2020 godine došlo do blagog poboljšanja u odnosu na prethodni kvartal, međutim vanjskotrgovinski pokazatelji se još uvijek nalaze u negativnoj teritoriji. Shodno tome, projekcija DEP-a BiH je da bi Bosna i Hercegovina do kraja 2020. godine mogla zabilježiti pad ukupnog izvoza od 9,2% u odnosu na prethodu godinu. Ako se ima u vidu da se $\frac{3}{4}$ izvoza roba iz Bosne i Hercegovine odnosi na tržište zemalja EU onda se može zaključiti da osnovno uporište ovakvih kretanja predstavljaju projekcije uvoza pojedinih evropskih zemalja koja su veoma nepovoljna. Tako se na nivou ukupne EU u skladu sa raspoloživim projekcijama očekuje pad ukupnog uvoza od -10%, dok stope očekivanog pada uvoza po zemljama iznose Italija -14%, Hrvatska -22%, Austrija -9,4% i Slovenija -12,4%. S druge strane, sasvim je izvjesno da će usljed eskalacije pandemije virusa Covid 19 doći i do značajnog slabljenja domaće tražnje koja će se vrlo vjerovatno manifestovati padom potrošnje, proizvodnje i investicija.

Ako se ima u vidu da je Bosna i Hercegovina visoko uvozna zemlja, te da oko 60% svog uvoza snadbijeva sa tržišta zemalja EU do kraja 2020. godine realno je očekivati pad uvoza od oko 7,5% u realnom smislu.

Kretanje vanjskotrgovinske robne razmjene za period 2021.-2023. godina

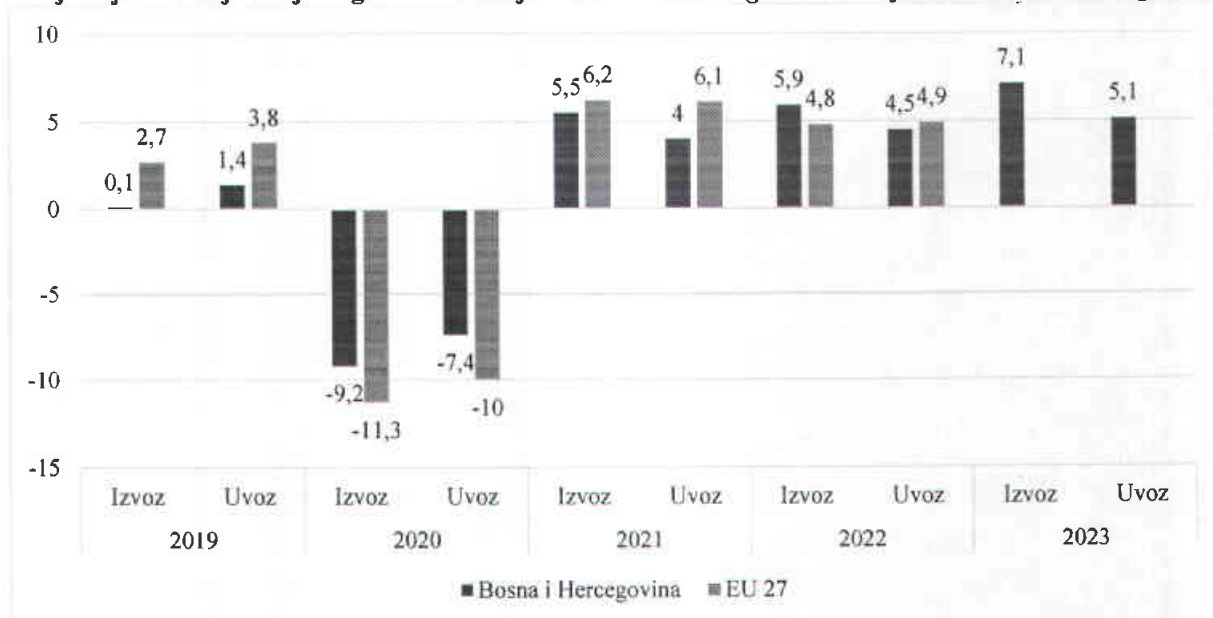
Kretanje privredne aktivnosti i epidemiološka situacija u zemlji i eksternom okruženju u srednjoročnom periodu zasigurno će predstavljati glavnu determinantu kretanja vanjskotrgovinske razmjene u Bosni i Hercegovini. Samo pod pretpostavkom poboljšanja privredne aktivnosti i saniranja novonastalih globalnih ekonomskih izazova Covid-19 sa kojima se suočava svjetska ekonomija moguće je očekivati i poboljšanje vanjskotrgovinske razmjene u Bosni i Hercegovini. Dakle, u slučaju da navedene okolnosti budu prevaziđene, projekcija DEP-a je da bi se u Bosni i Hercegovini u periodu 2021.-2023. godina moglo očekivati povećanje ukupnog izvoza sa godišnjim stopama rasta od 5,5%, 5,9% i 7,1% u realnom smislu respektivno. Ovo povećanje izvoza uvjetovano je stabilnom izvoznom tražnjom, proširenjem proizvodne baze i podizanjem konkurentnosti u zemlji.

U prilog ovim očekivanjima idu i projekcije povećanja uvoza u EU tokom navedenog perioda od oko 6%. S druge strane, povećanje ekonomske aktivnosti u zemlji, odnosno rast domaće tražnje u okviru sektora stanovništva i korporativnog sektora kroz nešto brži rast potrošnje i investicija trebali bi rezultirati i povećanjem uvoza Bosne i Hercegovine. Prema projekcijama DEP-a očekuje se da stope rasta uvoza budu nešto niže u odnosu na izvoze i trebale bi se kretati od 4,0% u 2021. godini, 4,5% u 2022. godini, i 5,1% u 2023. godini. Više stope rasta izvoza od uvoznih u srednjem roku bi trebale rezultirati povećanjem izvozne zastupljenosti u BDP-u na preko 40% zaključno sa 2023. godinom. S druge strane, obzirom na nešto sporiji rast uvoza očekuje se da bi se zaključno sa 2023. godinom uvoz u okviru BDP-a trebao zadržati na oko 55% BDP-a.

Rezultat ovakvih trendova kretanja izvoza i uvoza bilo bi postepena stabilizacija vanjskotrgovinskog deficita na ispod 15% BDP-a, te u najmanju ruku neutralan doprinos ekonskom rastu i poboljšana pokrivenost uvoza izvozom na skoro 75% zaključno sa 2023. godinom.

Pregled projiciranog kretanja uvoza i izvoza u Bosni i Hercegovini za period 2020. -2023. godina prikazani su na grafikonu ispod.

Projekcije kretanja vanjskotrgovinske razmjene u Bosni i Hercegovini i zemljama E27 2020-2023. godina

Izvor: BHAS, DEP BiH i EUROSTAT

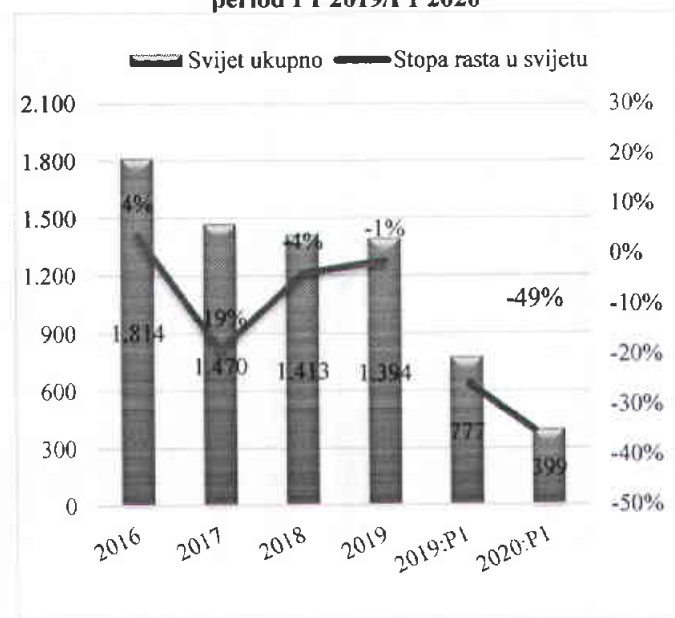
Strana direktna ulaganja 2020.-2023.

Globalna ekonomska kriza prouzrokovana pandemijom se nastavila u nešto blažoj formi i u drugom polugodištu 2020. godine (nakon popuštanja restriktivnih mjera krajem prvog polugodišta). Kao jedan od pokazatelja stanja globalne ekonomije su svakako vrijednosti vodećih svjetskih indeksa koje su nakon rekordnog pada na kraju prvog kvartala počele bilježiti oporavak vrijednosti.

Ako se ovo može posmatrati kao nagovještaj postepenog izlaska iz ekonomske krize treba ipak imati na umu da još uvijek postoji veliki stepen neizvjesnosti u pogledu daljnjeg širenja, trajanja i potpunog prestanka uticaja pandemije u svijetu.

Globalna ekonomska kriza prouzrokovana pandemijom u 2020. godini se neumitno odrazila i na vrijednost stranih direktnih ulaganja koja su ove godine prema specijalnom izvještaju UNCTAD-a (engl. The United Nations Conference on Trade and Development) u prvom polugodištu zabilježila pad od 49% g/g.

Ukupno SDU u svijetu u milijardama USD i stopa rasta za period P1 2019/P1 2020

Izvor: UNCTAD

Slična situacija je zabilježena i u Bosni i Hercegovini. Ukupna strana ulaganja u prva tri kvartala 2020. god. su prema podacima CBBiH¹ iznosila 475,5 mil. KM (neto finansijska pasiva) i manja su za 32,7% g/g.

Reinvestirane zarade su zabilježile smanjenje za 23,7% g/g i sa 282,7 mil. KM su u neto finansijskoj pasivi učestvovala sa 59,5%. Interesantno je da su u istom periodu prošle godine reinvestirane zarade imale manje učešće (52,5%) u neto finansijskoj pasivi.

Očekivati je da će se negativan uticaj pandemije nastaviti i u narednom periodu, što će dovesti domogućeg povlačenja u ulaganjima ili odlaganja realizacije od strane kompanija (posebno iz Kine kao jednog od glavnih ulagača u energetske projekte i infrastrukturne objekte). Tako bi se prolongirala realizacija, za naredni period najavljenih projekata TE Gacko¹, autoputa Doboj-Vukosavlje-Brčko² i autoputa Banja Luka-Prijedor³.

Negativan uticaj nastavaka pandemije, tj. djelomično ili potpuno odlaganje realizacije prethodno navedenih projekata će uticati da SDU u 2021. godini dostignu 1,6% BDP. Primjena novootkrivene vakcine uz masovnije sticanje imuniteta populacije u svijetu bi konačnomogla podstaći značajniji rast globalnih ekonomskih tokova u narednim godinama. Time bi došlo i do značajnijeg aktiviranja i realizacije brojnih projekata u oblasti energetike, rudarstva, infrastrukture, te posebno oblasti turizama i usluga (koji su trenutno najviše pogođeni navedenom krizom). Tako bi u 2022. godini SDU dostigla oko 1,9% BDP te na kraju u 2023. godini 2,1% BDP.

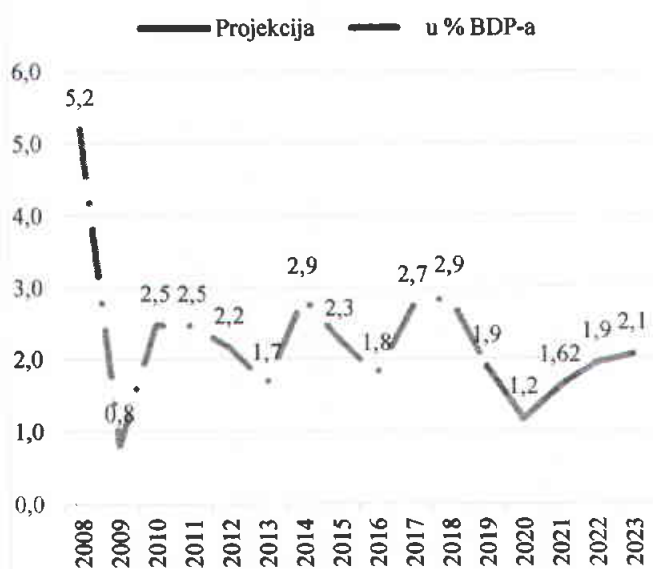
¹ <http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/mper/media/vijesti/Pages/Potpisan-sporazum-o-izgradnji-TE-Gacko-2.aspx>

² <http://privrednastampa.ba/tag/autoputevi-republike-srpske/>

³ <http://www.autoputevirs.com/aprs/Doc.aspx?cat=5&subcat=24&id=24&lang=cir&txt=295>, potpisan ugovor o koncesiji sa kineskom kompanijom „China Shadong Int. Economic & technical cooperation Group Ltd.

Projekcija DSU po godinama u procentima od BDP

Izvor: BHAS, CBBiH i DEP procjena

Rizici - Nastavak globalne ekonomska krize izazvane pandemijom i u narednim godinama uz sporu implementaciju (u ovom trenutku još nedostupne vakcine) uz nastavak zaoštavanja globalnih ekonomskih prilika (geopolitičke i trgovinske enzije između Kine i SAD) dodatno će negativno uticati na Bosnu i Hercegovinu i produžiti trajanje oporavka iz trenutne krize. Neizvjesnost u vezi trajanja pandemije uz još uvijek nesagledive posljedice pada ekonomske proizvodnje u Kini, SAD i EU će se neminovno odraziti i na Bosnu i Hercegovinu.

LISTA SKRAĆENICA:

ARS	– Anketa o radnoj snazi	OR	– Obavezne rezerve
BATX	– Bosnian Traded Index	PB	– Platni bilans
BD	– Brčko Distrikt	PDV	– Porez na dodanu vrijednost
BDP	– Bruto domaći proizvod	PIF	– Privatizacijski investicijski fond
BDV	– Bruto dodana vrijednost	PJI	– Program javnih investicija
BHAS	– Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine	RS	– Republika Srpska
BIFX	– Indeks bosanskih investicijskih fondova	SASE	– Sarajevska berza
BiH	– Bosna i Hercegovina	SASX-10	– Indeks dizajniran za prikaz rezultata 10 najboljih kompanija listiranih na Sarajevskoj berzi
BLSE	– Banjalučka berza	SB	– Svjetska banka
CAR	– Capital Adequacy ratio – Neto kapital prema ukupnim ponderisanim rizicima	SEE	– Jugoistočna Evropa
CBBiH	– Centralna banka Bosne i Hercegovine	SIPA	– Državna agencija za istrage i zaštitu
CEFTA	– Srednjoevropski sporazum o slobodnoj trgovini	SMTK	– Standardna međunarodna trgovinska klasifikacija
CPI	– Indeks potrošačkih cijena	SOR	– Srednjoročni okvir rashoda
DOB	– Dokument okvirnog budžeta	SRS	– Srednjoročna razvojna strategija
DSU	– Direktna strana ulaganja	SSP	– Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
EBRD	– Evropska banka za obnovu i razvoj	SST	– Sporazum o slobodnoj trgovini
EC	– Evropska komisija	SVF	– Statistika vladinih finansija
EKS	– Efektivna kamatna stopa	UIO	– Uprava za indirektno oporezivanje BiH
ERS-10	– Indeks dizajniran za prikaz rezultata 10 kompanija iz sistema Elektroprivrede RS	USAID	– Agencija Sjedinjenih Država za međunarodni razvoj
EU	– Evropska unija	P1	– prva polovina godine
FBiH	– Federacija Bosne i Hercegovine	P2	– druga polovina godine
FIRS	– Indeks investicijskih fondova RS	K1	– prvi kvartal godine
FISIM	– Usluge finansijskog posredovanja indirektno mjerene	K2	– drugi kvartal godine
JR UIO	– Jedinstveni račun Uprave za indirektno oporezivanje	K3	– treći kvartal godine
KM	– Konvertibilna marka (međunarodni standard ISO 4217)	K4	– treći kvartal godine
MMF	– Međunarodni monetarni fond	M0	– Rezervni novac
MVTEO	– Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa	M1	– Transakcijski novac
NPL	– Non performing Loans – nekvalitetni krediti	M2	– Novac u širem smislu
OMA	– Odjel za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje	QM	– Kvazi novac
		mKM	– milioni KM
		g /g	– stopa rasta koja podrazumjeva promjenu u odnosu na isti period prethodne godine
		m/m	– stopa rasta koja podrazumjeva promjenu u odnosu na prethodni mjesec tekuće godine